

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертацію НІКОЛЕНКА РОМАНА ОЛЕГОВИЧА
«КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ПРОТИДІЯ ЗЛОВЖИВАННЮ
ПОВНОВАЖЕННЯМИ ОСОБАМИ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ
ПОСЛУГИ»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за
спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-
виконавче право
(Одеса, 2019. 210 с.)

Питання вдосконалення та ефективності кримінального законодавства у протидії корупційним злочинам набуває виняткового значення поряд із складними реформаційними процесами, які відбуваються в сучасній Україні. Особливо гостро ці питання актуалізувались у зв'язку з прийняттям низки антикорупційних законів та науковими дискусіями стосовно точності нормативної визначеності та диференціації кримінальної відповідальності відносно злочинів у службовій діяльності та професійній діяльності, пов'язаній із наданням публічних послуг. Зміни, внесені до Розділу XVII Особливої частини КК України обумовлені ратифікацією Україною ряду міжнародно-правових актів, спрямованих на протидію корупції та зловживанням владою у публічній та приватній сферах. Початком реформування антикорупційного законодавства можна вважати 2011 рік, коли зміни торкнулися, зокрема, КК України. Тоді було криміналізовано правопорушення у сфері професійної діяльності з надання публічних послуг (ст. 365-2 та ст. 368-4 КК України), до яких у процесі правотворчості неодноразово вносилися відповідні зміни. Відповідно до Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14 жовтня 2014 року № 1698-VII ці злочини

було віднесено до корупційних (у примітці до ст. 45 КК України). Низка законів України, прийнятих за останні роки, присвячена питанням удосконалення діючого законодавства щодо протидії корупційним злочинам, зокрема зловживанням у сфері надання публічних послуг. Разом з тим, тема досі потребує ретельного наукового аналізу у зв'язку із динамічністю змін законодавства та суспільних перетворень в Україні.

Конституційний Суд України в рішенні у справі про незаконне збагачення від 27.02.2019 р. постановив, що дотримання вимоги ясності і недвозначності норм, які встановлюють кримінальну відповідальність, є особливо важливим з огляду на специфіку кримінального закону, спрямованого на протидію корупційним злочинам, та наслідки притягнення до кримінальної відповідальності, адже притягнення до такого виду юридичної відповідальності пов'язане з можливими істотними обмеженнями прав і свобод людини.

Зазначу, що комплексного дослідження щодо кримінально-правової політики протидії зловживанням повноваженнями особами, які надають публічні послуги, питанням ефективності застосування відповідної норми КК України у вітчизняній науці кримінального права не проводилося, що свідчить про актуальність тематики, її теоретичне та прикладне значення. Дисертація Ніколенко Р.О. є своєчасним викликом злочинності у суспільстві, яке знаходиться стані реформ правоохоронних і судових органів.

Вирішення поставлених завдань уявляється не простим процесом, що пояснюється тим, що комплексних наукових досліджень з порушеного питання у розглянутому контексті вченими проводилася незначна кількість, криміналізація цього виду злочину відбулася порівняно недавно, застосування основного складу ст. 365⁻² КК України носить обмежений характер, а кваліфіковані склади цього злочину не застосовуються взагалі. Офіційна статистика свідчить про одиничні кримінальні правопорушення, що зареєстровані за останні 5 років за статтею 365⁻² КК України. Тож складним завданням є дослідження генези, зокрема основних термінологічних понять, сучасної практики протидії розглянутим злочинам тощо.

Втім, Роману Олеговичу вдалося презентувати новий погляд на вирішення завдань, які він поставив, що наочно відображено у структурній побудові, назвах та змістовному наповненні розділів дисертації.

Проблемні питання, на яких зосереджено увагу в дисертації, проаналізовано достатньо повно. Запропоновано альтернативні та нові варіанти їх вирішення.

Застосована у роботі наукова термінологія – загальноновизнана. Стиль викладення результатів, нових наукових положень і висновків забезпечує доступність їх сприйняття та використання.

Ступінь обґрунтованості та достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Для досягнення поставленої мети автором правильно було визначено *наукові завдання* (с. 6 –7), *об'єкт і предмет* дослідження (с. 7). Належним чином дисертант застосував *методологічну базу* наукового пошуку. Автором використані загальнонаукові і спеціальні методи наукового пізнання, зокрема – історичний (підрозділи 1.1, 1.2), компаративістський (підрозділ 1.2). Засвідчую також використання дисертантом догматичного методу та методу системного аналізу (підрозділи 2.1, 2.2, 3.1,3.2), статистичного та соціологічного методів (підрозділи 1.1, 3.2). Автором продемонстроване вміння застосовувати різноманітні методи наукових досліджень, аналізувати законодавчі акти, наукову літературу і робити, на їх основі, слушні висновки.

Результати проведеного дослідження ґрунтуються на нормах Конституції України та нормативно-правових актів України, що регулюють правовідносини у сфері протидії корупційній злочинності, аналізі теоретичних розробок вчених та фахівців-практиків. Відмічаю всебічне опрацювання дисертантом низки спеціальних міжнародних документів – конвенцій, додаткових протоколів до них, угод. Здійснено аналіз законів України, Указів Президента України, постанов і розпоряджень Кабінету Міністрів України, рішень Конституційного Суду України, зокрема на відповідність Конституції України.

Широко використовує автор з метою обґрунтування своїх позицій Постанови Пленуму Верховного суду України та практику ЄСПЛ. Все це дозволяє зробити висновок про достовірність отриманих автором результатів щодо кримінально-правової політики забезпечення професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, що є відносно самостійним напрямом кримінально-правової політики України.

Для проведення дослідження автор використав достатню кількість наукової літератури, яка видана в Україні, СНД та інших розвинутих державах світу (280 джерел). Особливо позитивним вважаю опрацювання автором монографій, кандидатських і докторських досліджень, наукових статей, опублікованих науковцями різних спеціальностей з розглянутої і суміжної тематики протягом останніх років – так званої нової літератури: 2018 р. – Головкін Б. М., Автухов К. А., Валуйська М. Ю., Лукашевич С. Ю., Негрич О.М., Михайленко Д.Г., Михальченко О.М., Хорсуненко А.О., 2017 р. – Задорожний С.А., Легеза Є.О., Федотова Г.В., Фріс П.Л., Штирліна А.А., Яциніна М.-М.С., 2016 р. – Бондаренко О.С., Брайченко С.М., Козаченко О.В., Музика А.А., Пісов М.П., Стрельцов Є., 2015 р. – Березнер В.В., Бусол О.Ю., Ківалов С.В., Савінова Н.А., інші (с.с. 166–198).

Цікавим є вивчення автором дисертації досвіду розвинутих держав у протидії корупції, на основі яких було зроблено низку слушних висновків та пропозицій внесення змін до Кримінального кодексу України, які саме тому вважаю достовірними. Так, дисертантом проведена ґрунтовна та системна робота щодо вивчення кримінальних законів таких держав, як: Австрія, Азербайджанська Республіка, Королівство Бельгія, Королівство Нідерландів, Грузія, Королівство Данія, Королівство Іспанія, Киргизська Республіка, Республіки Вірменія, Білорусь, Казахстан, Молдова, Сан-Марино, Таджикистан, Узбекистан, Туркменістан, Російська Федерація, Турецька Республіка, Федеративна Республіка Німеччина, Французька Республіка, Швейцарська Конфедерація (підрозділ 1.2).

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» «Механізм кримінально-правового впливу в умовах сталого розвитку» на 2011–2015 рр. як складової плану науково-дослідницької роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на тему «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку Української державності та права» (державний реєстраційний номер 0110U000671) на 2011–2015 рр., а також плану науково-дослідної роботи кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» «Стан, тенденції та перспективи розвитку кримінального права у XXI столітті» на 2016–2020 рр. як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842) на 2016–2020 рр. (с. 5, 6).

Результати дисертаційної роботи є складовою фундаментального наукового дослідження «Наукове та законодавче забезпечення реалізації концепції кримінальних проступків у кримінальному праві України» (державний реєстраційний номер 0112U000690) (с. 13).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вона є одним з перших в Україні комплексних досліджень, у якому розглянуті теоретичні і прикладні питання кримінально-правової політики щодо протидії зловживанням повноваженнями особами, які надають публічні послуги.

Провідною ідеєю дослідження, якій підпорядковується викладення матеріалу, є констатація того, що у сучасних умовах боротьби з корупційними злочинами відбувається зміна видів суспільно небезпечних посягань, яка зумовлюється можливістю їх учинення з використанням диверсифікації соціальних ролей та статусів суб'єктів корупційної діяльності.

Загалом у роботі обґрунтовано низку теоретичних положень та висновків, які відповідають критеріям наукової новизни. Науковий інтерес становлять насамперед ті положення праці дисертанта, в яких *вперше*:

доведено, що теоретико-методологічною основою боротьби зі злочином, передбаченим ст. 365⁻² КК України є кримінально-правова політика протидії зловживанням у професійній діяльності, пов'язаній з наданням публічних послуг, як відносно самостійний напрям кримінально-правової політики України;

обґрунтовано, що під впливом розвитку новітніх процесів управління та паралельно існуючих з ним корупційних практик у сучасному суспільстві виникла низка груп нових суспільно-небезпечних діянь, до яких віднесено зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Аргументовано, що основною характерною рисою раніше невідомих суспільно-небезпечних діянь у сфері службової діяльності та діяльності, пов'язаній з наданням публічних послуг, є можливість їх вчинення новими суб'єктами, які з'являються у зв'язку з розвитком системи управління та інформатизації суспільства. Визначено, що основною причиною таких трансформацій є можливість учинення їх з використанням якостей ресурсів суспільства, пов'язаних з наданням публічних послуг;

встановлено, що під впливом розвитку професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, відбулася трансформація низки раніше відомих злочинів;

виявлено, що диверсифікація управлінських інститутів та розширення суб'єктного складу осіб, які надають публічні послуги, веде до масовості управлінських правопорушень, що формують латентну зону та унеможливають адекватне правозастосування. Це знижує можливості ефективної кримінальної політики відносно притягнення до відповідальності осіб за ст. 365⁻² КК України;

сформульоване визначення основного складу злочину, передбаченого ст. 365⁻² КК України;

з'ясовано, що у зв'язку з невідповідністю встановленим практикою ЄСПЛ критеріям визначеності, ясності і недвозначності правової норми застосування основного складу ст. 365⁻² КК України носить обмежений характер, а кваліфіковані склади цього злочину не застосовуються взагалі. Вони криміналізовані штучно, з порушенням правил законодавчої техніки в частині виокремлення спеціальних потерпілих. Це надає можливість розглянути у майбутньому питання переведення основного складу виключно до кримінального проступку та декриміналізації деяких кваліфікованих складів.

Структура дисертації відповідає її меті, завданням та складається зі вступу, трьох розділів які містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел (280 найменувань) і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 210 сторінок, з яких основний зміст – 164 сторінки.

У першому розділі «Кримінально-політичні передумови протидії зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги» встановлено, що зловживання повноваженнями особами, які професійно надають публічні послуги, є сутнісно «зловживанням службовим становищем» суб'єктами, що не є державними службовцями, криміналізованим як додаткова відповідальність осіб приватного сектору в системі протидії корупційним правопорушенням. Це відповідає положенням ст. 22 Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, згідно з якими сторони домовилися спрямувати спільні зусилля на вирішення проблеми корупції як у приватному, так і у державному секторі. Кримінально-правове поводження з корупціонерами базується на принципах суворої відповідальності посадових осіб, службових осіб приватного сектору, а також транспарентності соціального контролю. Звідси кримінально-правова політика у сфері забезпечення професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг, має бути визначена як система заходів, спрямованих на розробку і запровадження кримінально-правових засобів протидії порушенням права на отримання публічно-правової послуги в Україні та поводження з правопорушниками.

Розглядається генеза встановлення кримінальної відповідальності за зловживання повноваженнями правопорушниками за законодавством України та окремих зарубіжних держав. Обґрунтовано доцільність диференціації кримінальної відповідальності за службові правопорушення осіб у публічній (зокрема, державній і самоврядній) і непублічній управлінських сферах.

Доведено, що в історичній ретроспективі відповідальність службових осіб, які надавали публічні послуги, не була об'єднаною та носила вельми розрізнений характер, забороняючи зловживання у професійній діяльності окремих суб'єктів публічного права. Формування системи державних послуг, інформатизація світоустрою у сучасний час призвела до максимальної розповсюженості корупційних практик серед значної кількості суб'єктів приватного права. Основною причиною таких трансформацій є можливість учинення злочинів новими суб'єктами, які з'явилися у зв'язку з розвитком системи управління з використанням якостей ресурсів суспільства, пов'язаних з наданням публічних послуг. Досвід зарубіжних держав свідчить про значущість соціально-рольових характеристик для криміналізації зловживань службових осіб, які надавали публічні послуги. Розглядаються особливості криміналізації зловживань посадовими особами приватного права. Зроблено висновок про необхідність законодавчого визначення суб'єктів цього злочину на кшталт опису характеристик службових осіб у примітці до ст.364 КК України.

Другий розділ «Основний склад злочину, передбаченого ст. 365-2 КК України» присвячений характеристиці об'єктивних та суб'єктивних ознак зловживання професійними повноваженнями. Під публічними послугами, зловживання наданням яких формулює склад злочину, автором пропонується розуміти юридично значущі діяння (діяльність) цивільно-правового чи публічного характеру повноважних (компетентних) фізичних та юридичних осіб, якими задовольняються законні інтереси, потреби фізичних та юридичних осіб нематеріального характеру. Склад злочину, передбачений ст. 365-2 КК України, матеріальний і вважається закінченим з моменту настання суспільно небезпечних

наслідків, які полягають у заподіянні істотної шкоди охоронюваним законом правам та інтересам фізичних осіб, державним чи громадським інтересам або інтересам юридичних осіб. Така шкода пов'язана зі спричиненням наслідків матеріального характеру.

Встановлено, що найбільш дискусійним питанням щодо визначення спеціальних суб'єктів у кримінальному праві є окреслення ознак особи, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, з чим можна погодитися. Автор обґрунтував, що особа, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, має певний соціально-правовий статус, під яким слід розуміти сукупність прав і обов'язків, що утворюють компетенцію винного, а також його соціальну роль, яка відображує значущість послуг, що надаються. Із суб'єктивної сторони злочин, передбачений ст. 365-2 КК України, характеризується умисним ставленням суб'єкта до вчинюваного ним діяння. Ставлення до суспільно небезпечних наслідків може бути як умисним, так і необережним. Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони є мета отримання неправомірної вигоди для себе чи для інших осіб, яка завжди поєднується з корисливим мотивом.

Третій розділ «Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги: проблеми кваліфікації та протидії» досліджено особливості кримінальної відповідальності та покарання за зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, з урахуванням проблем потенційної ефективності цієї норми та перспектив розвитку правової доктрини. Всебічно розглянуто питання характеристик структурної узгодженості злочинів, що вивчаються, з антикорупційним законодавством та сучасною кримінальною політикою. Рейдерські захоплення, переділ власності, шахрайство з фінансовими ресурсами, трансгранична злочинність та злочинність у сфері нерухомості пов'язані зі зловживанням правом при користуванні публічними послугами. Як зазначає автор, практика застосування норми, закріпленої в ст. 365-2 КК України, практично відсутня. На його думку, це пов'язане не тільки з недоліками

правоохоронної діяльності, але й з вадами нормативних характеристик складів злочинів, що вивчаються.

Зазначено, що редакція складів злочинів, закріплених у частині другій ст. 365-2 КК України (те саме діяння, вчинене стосовно неповнолітньої чи недієздатної особи, особи похилого віку або повторно), не відповідає принципу рівності, оскільки кваліфікований склад зі спеціальними потерпілими не передбачено у загальній нормі – ст. 364 КК України.

Автор справедливо вважає, що потребує приведення у відповідність з чинним законодавством санкція частини першої ст. 365-2 КК України, оскільки, встановлюючи покарання у вигляді позбавлення права займати певні посади чи займатися певною діяльністю, законодавець вийшов за межі норм Загальної частини КК України, встановивши термін покарання до 10 років при передбаченому максимумі у 3 роки.

Позитивно схвалюю вирішення автором питання розмежування складу зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, з іншими злочинами: зловживанням владою або службовим становищем (ст. 364 КК України), перевищенням влади або службових повноважень (ст. 365 КК України) та підкупом особи, яка надає публічні послуги (ст. 368-3 КК України). Здобувачем розглянуто питання необхідності використання суміжних нормо-понять (адміністративні послуги) та доцільності перелічення в примітці до ст. 365-2 КК України всіх категорій осіб, які здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг. Зроблено висновки щодо необхідності приведення диспозиції основного складу ст. 365-2 КК України у відповідність з тенденціями розвитку кримінального законодавства європейських держав та уточнення окремих характеристик складу злочину.

Важливими для повного розкриття теми, з огляду на глобалізаційні процеси, є висновок дисертанта про те, що: «тероризм все більше функціонує як бізнес, який залежить від злочинних організацій і підпитується корупцією. Терористи як і організовані злочинці потребують професійних послуг: експерти-

фасилітатори дозволяють терористам брати участь в аналізі витрат та вигод, контролювати постачання, шукати стратегічні альянси» (с. 24, 25).

Автор доводить, що питання спричинення шкоди у процесі зловживання правом на надання публічних послуг може бути пов'язане із певними чинниками, що не надають можливості якісного виконання своєї справи. Так, «окремі вади зловживання правом мають легітимізований характер, і це може додатково приводити до окремих збитків. Головною вагою суб'єктивного характеру є ставлення до приватної особи як до прохача, орієнтація не на сприяння в задоволенні запиту особи, а на формальне дотримання правил. Такий контекст відкриває значні шляхи для розквіту зловживань у сфері, що досліджується» (с.111).

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, сформульовані в дисертації, можуть бути використані у науково-дослідній, правотворчій, правозастосовній, правовиховній діяльності, навчальному процесі. В дисертації є акт впровадження в навчальний процес Національного університету «Одеська юридична академія» від 06 листопада 2018 р., що без сумніву, надає додаткової ваги науковій праці.

Основні наукові результати за темою дисертації, виходячи з автореферату (с. 16, 17), опубліковані у 6 наукових статтях в наукових фахових юридичних виданнях, у т.ч. – одному зарубіжному виданні, 4 тезах виступів на конференціях, 2 статтях у 2 наукових монографіях за ред. В.О. Тулякова, Одеса, 2012 р. і за ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, Одеса, 2016 р. Дуже позитивно сприймаю участь дисертанта у колективних монографіях під редакцією відомих вчених – докторів юридичних наук, професорів, що свідчить про високий науковий рівень робіт здобувача.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, достатньо повно відображені в опублікованих працях.

Разом з тим, оцінка обґрунтованості наукових положень дисертації, їх достовірності і новизни повинна бути об'єктивною та відбивати як позитивні, так і негативні сторони праці. Тому звертаю увагу на висновки і положення дисертанта, що можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації, а також на деякі інші недоліки цієї роботи, а саме:

1. Дисертант декларує цікаву і різнопланову емпіричну базу дослідження (с. 8), що сприймається надзвичайно схвально. Проте, у додатках до дисертаційного дослідження немає даних щодо вивчення окремих судових вироків за ст. 365⁻² КК України, а так само і узагальнення судової практики, статистичної звітності МВС України та ГПУ. Не проглядаються в дисертації і матеріали особистих опитувань фахівців у галузі протидії корупції за 2011–2018 рр. До того ж, здобувачу слід було зазначити, фахівців яких саме органів, установ, або організацій було опитано. Автор не наводить низки важливих відомостей, необхідних для належної оцінки результатів емпіричних досліджень. Зокрема, не вказано параметри генеральної сукупності, спосіб формування вибірки, репрезентативність отриманих даних.

2. Назва рубрики, яку автор назвав як «Актуальність дослідження», відповідно до Наказу МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. № 40, повинна мати назву «Обґрунтування вибору теми дослідження».

3. Зважаючи на назву дисертації, автору слід було б надати визначення поняття «кримінально-правова протидія».

4. Потребує пояснення таке твердження дисертанта: «Зважаючи на масовий характер надання публічних послуг та вочевидь прогнозовану тенденцію до збільшення кількості таких правопорушень, рівень зареєстрованої злочинності у цій сфері невисокий». Зауважу, що за правилами формальної логіки, збільшення кількості публічних послуг та зростання кількості відповідних правопорушень, само по собі не може призводити до зменшення рівня зареєстрованої злочинності у цій сфері.

На с. 4 дисертації та с. 9 автореферату автор стверджує, що кількість кримінальних правопорушень, зареєстрованих за ст. 365² КК України, має сталу тенденцію – від 12 випадків у 2012 р. до 0 випадків у 2013 р., до 4 у 2014, 2 у 2015, 8 у 2016, 9 у 2017 р. тощо.

Зазначаючи про сталу тенденцію, автор тут не вказує яку саме тенденцію він спостерігає – до зростання кількості зареєстрованих злочинів, чи до зменшення тощо? До того ж, наведені цифри – 12, 0, 4, 2, 8, 9 не дозволяють стверджувати про будь-яку тенденцію взагалі.

5. В дисертації містяться окремі положення, які наводяться без підтверджуючих прикладів, посилань на власні дослідження або дослідження інших авторів. Так, зокрема на с. 185 стверджується, що «Професійні посередники переміщують незаконні доходи терористів від злочинної діяльності через міжнародні фінансові системи. Відомо, що серед славнозвісних Панамських паперів знаходилися не тільки посилання на рахунки чиновників та бізнесменів, але й організованих злочинців та терористів. Справа доходить до абсурду, коли органи антитерористичної спрямованості здійснюють сумісний корупційний бізнес з терористами. Відомо, наприклад, своєрідне відношення ЦРУ до виробництва опію та героїну в Афганістані на контролюємих талібами територіях; у М'янмі найбільша кількість метамфетаміну із прекурсорів, які поступають із регіонів Золотого Трикутника, який контролюється терористичними угрупованнями, виробляється на територіях під юрисдикцією уряду».

Загалом, відмічаючи відмінно підібраний, повноцінний список використаних джерел, слід зазначити, що в дисертаційній роботі є й інші випадки вживання слова «відомо», без посилань на джерела, на с.с. 20, 21, 25, 40, 107.

6. Зважаючи на спрямування державної антикорупційної стратегії, яка охоплює зокрема заходи протидії корупції в процесі управління публічними ресурсами, логічним доповненням до результатів дисертації було б висловлення Романом Олеговичаєм думки щодо проекту Закону України «Про Антикорупційну стратегію на 2018–2020 роки» (реєстр. № 8324 від 26.04.2018 р.), а саме, щодо можливості ефективної реалізації положень проекту і досягнення тих цілей, які у ньому декларуються.

Під час прилюдного захисту дисертації бажано почути думку автора щодо розвитку кримінально-правової політики у зв'язку із прийняттям 22 листопада 2018 р. проекту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 7279-д.

Висловлені зауваження, які стосуються дискусійних питань, окремих не зовсім чітких формулювань, дрібних орфографічних помилок і незначних порушень вимог до оформлення дисертації, не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації.

Таким чином, за ступенем актуальності, новизни, обґрунтованості, науковою та практичною цінністю отриманих результатів, за кількістю та обсягом публікацій, повнотою опублікованих праць, робота відповідає вимогам, які пред'являються до кандидатських дисертацій згідно з Порядком присудження наукових ступенів, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567.

Дисертація на тему «Кримінально-правова протидія зловживанню повноваженнями особами, які надають публічні послуги», є цілісною, самостійною, завершеною працею, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне наукове завдання, що має суттєве значення для кримінологічної та кримінально-правової науки, а її автор – **Ніколенко Роман Олегович** – з урахуванням значимості проведеного дослідження й отриманих результатів, на підставі публічного захисту дисертації, заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.

Офіційний опонент –

завідувач кафедри спеціально-правових дисциплін

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету

імені В. І. Вернадського,

доктор юридичних наук,

старший науковий співробітник

О. Ю. Бусол

*Згідно з підписом О. Ю. Бусол, завідуючого
науковим відділом кафедри
зав. І. В. Рибак*